Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Respons

Irak: Organisering og utbredelse av klanbaserte borgerverngrupper, ”Sons of Iraq”

Problemstilling/spørsmål:

- Hvor utbredt er ”Sons of Iraq”?
- Hvordan er strukturen på disse borgerverngruppene (i stammeformat) i øvrige Irak, da med mest fokus på de nordlige områdene, særlig Ninewa og øvrige randsone.
- Har klanrådene Iraqi tribes confederation og North Region Confederation noen funksjon i ”Sons of Iraq”?

Bakgrunn for opprettelsen av det væpnede klanbaserte borgervernet ”Sons of Iraq”

Iraks sønner, eller Concerned Local Citizens som det amerikanske militæret opprinnelig kalte det klanbaserte borgervernet, vokste frem etter mønster av Anbar Awakeing (*Sahwa*, som betyr oppvåkning) som ble etablert i 2006. Det klanbaserte borgervernet i Anbar kom i stand som følge av økende motstand mellom lokale klanledere og al-Qaida i Irak (AQI), som sto sterkt i denne provinsen og som til en viss grad var ledet av utenlandske militante (Bruno 2008; Lindsay 2008; Tomkins 2008). Anbar Awakening ble initiert av klanlederen Abdul Sattar Buzaigh al-Rishawi, som inngikk et samarbeid med det amerikanske militæret om å demme opp AQIs virksomhet og innflytelse i Anbar.

I september 2007 ble al-Rishawi drept og ledelsen av oppvåkningsrådene, som etter hvert bredte seg til store deler av det sentrale Irak, ble overtatt av broren, Sheik Abdul-Sattar Abu Risha. Titusener av sunnimusimske sivilister og militante har siden knyttet seg til bevegelsen som på hvert sted er lokalt forankret.

I april 2008 regnet man med at så mange som 95 000 sivilister var med i borgervernet (Bruno 2008). Av disse er om lag 80 % sunnimuslimer og ca. 19 % shiaer. 91 000 av disse sto inntil 1. november 2008 på USAs lønningsliste, og hvert medlem fikk utbetalt USD 300 per måned for de sikkerhetstjenestene de utøvet på vegne av koalisjonsstyrken (Bruno 2009).

Angrepene mot koalisjons- og regjeringsstyrkene gikk betraktelig ned etter etableringen av borgervernet.

På tross av reduksjonen i voldshandlinger i de områdene hvor bevegelsen er sterk, har den shialedede regjeringen vært skeptisk til alliansen mellom amerikanske styrker og den sunnidominerte bevegelsen, fordi flere av medlemmene tidligere har vært aktivt deltagende i militante grupper som har forsøkt å bekjempe regjeringshæren og amerikanske styrker. For å forhindre utbrytere fra ”Sons of Iraq”, har amerikanske og irakiske myndigheter etablert en omstendelig registreringsprosess av alle avlønnede medlemmer med fingeravtrykk, øyescanning, fotografi, adresse og andre ID-data. Dette gjør det lettere å identifisere dem om de skulle bli tatt i fremtidige voldsaksjoner (Bruno 2008).

Høsten 2008 ble det besluttet at ansvaret for borgervernbevegelsen skulle overtas av den irakiske regjeringen, og den prosessen skulle ferdigstilles innen april 2009. Målet var at om lag 20 % av styrken skulle innlemmes i den irakiske sikkerhetsstyrken eller i politiet. Resten skulle få andre tilbud av de offentlige myndighetene. Det betyr at alle ”Sons of Iraq” nå skal lønnes av irakiske myndigheter og at bevegelsen på sikt skal avvikles, men prosessen med å integrere bevegelsen inn i sikkerhetsstyrken eller politiet går tregt (Senanayake 2008).

Utbredelse

De klanbaserte borgerverngruppene som først oppsto i Anbar, ble utover i 2007 og 2008 etablert over store deler av det sentrale Irak. I henhold til enkelte kilder har de operert i ni av Iraks 18 provinser (Bruno 2009; Weinstein 2009). Den har stått sterkest i Bagdad og de fortrinnsvis sunnimuslimske provinsene i Sentral-Irak. I Sør-Irak har behovet for borgerverngrupper etter modell av ”Sons of Iraq” vært mindre fordi regjeringens sikkerhetsstyrker har stått sterkere der enn i de sunnidominerte provinsene. En annen årsak er at shiamuslimske militser har hatt spillerom i sør, og blant de som samarbeidet med myndighetene i kampen mot Mehdihæren, ble mange, spesielt fra Badrbrigaden, innlemmet i de irakiske sikkerhetsstyrkene (Senanayake 2008).

Anbar

Som nevnt over var det her bevegelsen først oppsto. Lokale grupper av menn deltok i militært sikkerhetssamarbeid med det lokale politiet. Hovedoppgaven besto i å patruljere nabolag, innhente relevant informasjon og kontrollere veier med det mål å hindre militante i å utføre aksjoner (Cordesman, Arleigh & Mausner 2009, s. 51).

Bagdad

Det første rådet ble opprettet i juni 2007 i Amiriya, et sunnidominert øvre middelklassedistrikt i nærheten av flyplassen. Innen desember 2007 var det 17 lokale borgerverngrupper i Bagdad – de fleste i vest, som før 2003 var sunnidominerte (Rubin & Farrell 2007). Over halvparten av alle medlemmer av ”Sons of Iraq” opererte i Bagdad, og på det tidspunktet den irakiske regjeringen overtok kontrollen med dem, i november 2008, talte de 51 000 mann (Weinstein 2009). På tross av at bevegelsen var fortrinnsvis sunnimuslimsk, var det også aktive shiamuslimer som var med på å bevokte shiamuslimske nabolag (Rubin & Farrell 2007; Tomkins 2008).

Salaheddin

Etter at bevegelsen var etablert i Anbar, ble modellen videreført til resten av sunnitriangelet, en betegnelse for området mellom Ramadi i Anbar, Bagdad, Baquba i Diyala og Tikrit i Salaeddin (Tomkins 2008). ”Sons of Iraq” har kontrollert veier og nabolag i både sunni- og shiadominerte områder. Samarra, al-Thartar og al-Taji er noen av områdene med etablerte ”Sons of Iraq”-grupper (Senanayake 2008). Landinfo har ikke kjennskap til hvor mange ”Sons of Iraq”-medlemmer som fantes i denne provinsen.

Tameem

I juli 2009 var det registrert 8801 medlemmer av Iraks sønner i Tameem (MNF-I 2009). Etter planen skal 20 % av disse integreres i den irakiske hæren, i sikkerhetsstyrkene eller i politiet. I mai 2008 ble 300 medlemmer overført til det irakiske politiet etter et åtteukers opplæringskurs ved Kirkuk politiakademi. Disse skulle tjenestegjøre i Hawiga-distriktet i Tameem-provinsen (Nelson 2008).

Ninewa

Oppvåkningsbevegelsen har ikke vært like stor i Ninewa-provinsen som i Tameem. I henhold til en rapport utarbeidet av Centre for Strategic and International Studies i Washington D.C., var befolkningen i Ninewa, de fleste sunnimuslimer, skeptiske til å samarbeide med de shiadominerte sikkerhetsstyrkene (Cordesman et al. 2009). Det skal angivelig ha vært om lag 2000 medlemmer i Ninewa da den irakiske regjeringen begynte å registrere medlemmene i februar 2009 (Weinstein 2009).

Diyala

Den irakiske regjeringen tok over ansvaret for Iraks sønner i januar 2009, og da var det anslagsvis 8000 medlemmer av borgervernet i Diyala (AP 2009; Ashton 2008; Wing 2009). Under en militæroffensiv mot shia- og sunnimuslimske militante våren 2008, fikk rundt 3000 borgervernmedlemmer tilbud om jobb i det irakiske politiet (UPI 2008).

Babil

Det klanbaserte borgervernet opererer i al-Musayab-distriktet nord for provinshovedstaden Hilla (Aswat al-Iraq 2009; Weinstein 2009; Bruno 2009). Landinfo har ikke kjennskap til borgervernbevegelsens styrke i denne provinsen.

Wasit

”Sons of Iraq” ble også etablert i Kut, provinshovedstaden i Wassit (Weinstein 2009). Det er trolig at bevegelsen først og fremst hadde politiske ambisjoner i denne provinsen. Bevegelsens kontor ble stengt av irakiske myndigheter i juli 2008, kun to måneder etter at det ble opprettet (Aswat al-Iraq 2008). Da de fleste innbyggerne i Wasit er shiamuslimer har det ikke vært tilsvarende spillerom til å etablere borgerverngrupper etter modell av Anbar Awakening.

Qadissiya

Enkelte av de store stammene i Anbar har betydelige forgreninger til shiadominerte områder i Qadissiya. På bakgrunn av dette oppsto det et samarbeid mellom sunni- og shiamuslimske klanledere på tvers av disse provinsene om å bekjempe AQI (Ajina 2007). Landinfo har ikke kjennskap til borgervernbevegelsens styrke i denne provinsen.

Oppgaver

Oppvåkningsrådene har hatt som primæroppgave å kontrollere hovedferdselsårene inn og ut av byene for å forhindre al-Qaida og andre opprørsgrupper i å utøve voldsaksjoner. I tillegg inngikk det i mandatet til disse gruppene å holde en oversikt over hva som foregikk i nabolagene og å rapportere til koalisjonsstyrkene om uregelmessigheter eller fremmede som kunne mistenkes for planlegging av aksjoner. Til gjengjeld forventet de bedre tilgang på offentlige tjenester i lokalmiljøene sine og etter hvert jobb i sikkerhetsstyrkene (Rubin & Farrell 2007). Med økt sikkerhet i lokalmiljøene skulle det være mulig å bedre tjenestetilbudet.

Medlemmene av bevegelsen måtte signere en ed om at de ville avstå fra vold og at de lovet å beskytte deres ansvarsområder. De fikk utdelt uniformer og mottok instruksjon på hvordan sjekkpunktene skulle kontrolleres, våpenbruk, sikkerhetssjekkrutiner og generell innføring i lovlige prosedyrer (Koloski & Kolasheski 2009). Opplæringen ble i den første fasen utført av amerikanske styrker, men ble senere overtatt av den irakiske hæren (Koloski & Kolasheski 2009).

Struktur

”Sons of Iraq”-gruppene ble etablert på grasrotnivå, enten ved at sjeikene, klanlederne og andre myndighetspersoner tok kontakt med koalisjonsstyrkene, eller omvendt at koalisjonsstyrkene kontaktet lokale ordførere (*muktar*) om aktuelle navn som kunne etablere lokale borgervern innenfor ”Sons of Iraq”-bevegelsen (Koloski og Kolasheski 2009). Listen over interesserte ble sikkerhetssjekket av amerikanske og irakiske myndighetspersoner. Gruppene, som i hovedsak var selvforsynte med våpen, etablerte så et lokalt borgervernprogram i koordinasjon med de nærmeste amerikanske og irakiske styrkene (Bruno 2009). Medlemmene av oppvåkningsrådene måtte avgi en ed og signere en kontrakt med det amerikanske forsvaret for å bli innrullert.

Borgerverngruppene i Bagdad var i mindre grad basert på klanlederes delaktighet enn i Anbar. I Bagdad ble rådene etablert og ledet av innflytelsesrike personer som ikke nødvendigvis styrte over sin egen klan, men over nabolaget (Rubin & Farrell 2007). Mange var blitt arbeidsløse etter invasjonen, men hadde tidligere jobbet i det offentlige byråkratiet eller for sikkerhetsstyrkene i Ba’th-regimet (Rubin & Farrell 2007).

Den tradisjonelle klanstrukturen i Anbar står sterkt og er på mange måter rangbasert slik at initiativtakerne til Oppvåkningsbevegelsen, som kommer fra en forholdsvis lite innflytelsesrik stamme kalt albu Risha, ikke kunne forvente at andre mer innflytelsesrike klaner eller stammer skulle innordne seg for å øke albu Risha stammens innflytelse. Derimot kunne ledelsen i Anbar Awakening drive politisk virksomhet for å overtale flere stammer, inkludert shiamuslimske stammer, til å opprette egne klanbaserte borgerverngrupper. Alle gruppene hadde kontaktpersoner i det amerikanske militæret.

Da det ble klart at amerikanske styrker ville støtte slike borgerverngrupper, og at de ville gi amnesti til tidligere militante dersom de inngikk dette samarbeidet, spredte bevegelsen seg raskt (Lindsay 2008).

Irakisk klanstruktur

Irakiske stammer varierer i størrelse fra noen få tusen til om lag hundre tusen medlemmer. En stamme (*ashira*, tribe) består av en gruppe klaner (*fakhdh*). Som eksempel kan nevnes at stammen Fallujiyeen i Falluja består av 16 klaner (Otterman 2003). En klan består av en gruppe familier (*beit*, som betyr hus). Medlemmene i en stamme lover troskap og lojalitet til klanlederen og stammelederen, og vil kunne forvente støtte og beskyttelse til gjengjeld.

En gruppe stammer kan gå sammen å etablere en konføderasjon, eller *qabila*, som består av en rekke stammer som deler felles forfedre. Saddam Husseins stamme Al-bu-Nasir var en del av stammekonføderasjonen al-Tikriti (Otterman 2003). Andre store stammekonføderasjoner i Irak er Muntafiq, Zubayd, Dulaym, 'Ubayd, Khaz'al, Bani Lam, Al Bu Muhammed, Rabi'a og Ka'b. Nyere stammekonføderasjoner fra det 19. århundre er Shammar, 'Anaza, Bani Tamim, og Zafir (Otterman 2003). Noen stammer er knyttet sammen på bakgrunn av områdene de bor i som, al-Tikrit, al-Duriyeen, al-Suwamra, al-Fallujiyeen, Rawa, Aana, al-Qaim og Haditha.

Stammekonføderasjonene kan igjen organiseres i klanråd som består av valgte klanledere innen et distrikt eller en by. Stammene kan også organiseres i større organisasjoner, slik som dem nevnt nedenfor (Global Policy Forum u.å.):

- National Alliance of Tribes and Clans of Iraq
- Democratic Grouping of Iraqi Tribes eller Iraqi Tribes Democratic Gathering
- The National Alliance of Iraqi Tribes
- Clans Independent Democratic National Tribal Gathering

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, men skal gi svar på de konkrete spørsmålene som er stilt, og ellers inneholde det som til enhver tid trengs av bakgrunnsinformasjon.

Referanser

- Ajina, Haider (2007, 11. august). Sunni, Shiite tribes unite to fight Qaeda. *The Baltimore Reporter*. Tilgjengelig fra http://www.baltimorereporter.com/index.php?s=takfiries&submit=Search lastet ned 26. oktober 2009]
- AP, dvs. Associated Press (2009, 5. januar). U.S. hands over control in Diyala province to Sunni Sons of Iraq. *Associated Press*. Tilgjengelig via San Francisco Chronicle http://www.sfgate.com/cgi-bin/article.cgi?f=/c/a/2009/01/05/MNQQ153PJB.DTL [lastet ned 26. oktober 2009]

- Ashton, Adam (2008, 27. desember). Iraqi government to take control of Sunni militia in Diyala. *McClatchy Newspapers*. Tilgjengelig fra http://www.mcclatchydc.com/117/story/58584.html# [lastet ned 26. oktober 2009]
- Aswat al-Iraq (2008, 31. juli). Sahwa office in Wassit closed. *Aswat al-Iraq*. Tilgjengelig fra http://en.aswataliraq.info/?p=87767 [lastet ned 29. oktober 2009]
- Aswat al-Iraq (2009, 17. august). 3 Sahwa members killed, wounded in Babel attack. *Aswat al-Iraq*. Tilgjengelig fra http://en.aswataliraq.info/?p=117619 [lastet ned 29. oktober 2009]
- Bruno, Greg (2008, 28. april). *The Role of the 'Son's of Iraq' in Improving Security*. New York: Council on Foreign Relations. Tilgjengelig via The Washington Post http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/04/28/AR2008042801120.html [lastet ned 28. oktober 2009]
- Bruno, Greg (2009, 9. januar). *Finding a place for the 'Sons of Iraq'*. New York: Council on Foreign Relations. Tilgjengelig fra http://www.cfr.org/publication/16088/ [lastet ned 28. oktober 2009]
- Cordesman, Anthony H., Burke, Arleigh A. & Mausner, Adam (2009, 17. februar). *How soon is safe? Iraqi force development and "conditions-based" US withdrawals*. Washington, D.C.: Centre for Strategic & International Studies. Tilgjengelig fra http://csis.org/files/media/csis/pubs/090217_isf.no.graph.pdf [lastet ned 4. november 2009]
- Global Policy Forum (u.å.). *Leaders and Occupiers in Iraq*. New York: Global Policy Forum. Tilgjengelig fra http://www.globalpolicy.org/iraq/political-issues-in-iraq/leaders-and-occupiers-in-iraq.html [lastet ned 29. oktober 2009]
- Koloski, Andrew W. & Kolasheski, John S. (2009, februar). Thickening the lines: Sons of Iraq, A combat multiplier. *Military review, 2009*(1). Tilgjengelig fra http://usacac.army.mil/CAC2/MilitaryReview/Archives/English/MilitaryReview_20090228_art007.pdf [lastet ned 4. november 2009]
- Lindsay, Jon R. (2008, september). *Does the 'Surge" explain Iraq's improved security?*. Cambridge, MA: Massachusetts Institute of Technology, Center for International Studies. Tilgjengelig fra http://web.mit.edu/cis/pdf/Audit_09_08_lindsay.pdf [lastet ned 28. oktober 2009]
- MNF-I, dvs. Multi national Force – Iraq (2009, 28. juli). Sons of Iraq receive pay, despite obstacles (Kirkuk). Camp Victory, Kirkuk: MNF-I. Tilgjengelig fra http://www.mnf-iraq.com/index.php?option=com_content&task=view&id=27435&Itemid=128 [lastet ned 23. oktober 2009]
- Nelson, Margaret C. (2008, 16. mai). Over 300 Sons of Iraq Graduate Iraqi Police Training in Kirkuk. *Army.com*. Tilgjengelig fra http://www.army.com/news/item/3753 [lastet ned 26. oktober 2009]
- Otterman, Sharon (2003, 14. November). *The role of tribes*. New York: Council of Foreign Relations. Tilgjengelig fra http://www.cfr.org/publication/7681/iraq.html [lastet ned 26. oktober 2009]

- Rubin, Alissa J. & Farrell, Stephen (2007, 22. desember). Awakening Councils by Region. *The New York Times*, Tilgjengelig fra http://www.nytimes.com/2007/12/22/world/middleeast/23awake-graphic.html?pagewanted=all [lastet ned 26. oktober 2009]
- Senanayake, Sumedha (2008, 4. april). Iraq: Future Of Awakening Councils In Limbo. *Radio Free Europe/Radio Liberty*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/article/1079738.html [lastet ned 26. oktober 2009]
- Tomkins, Richard (2008, 15. desember). Incorporating The Sons Of Iraq. *Radio Free Europe/Radio Liberty*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/Incorporating_The_Sons_Of_Iraq/1359808.html [lastet ned 26. oktober 2009]
- UPI, dvs. United Press International (2008, 6. august). Sons of Iraq join Diyala offensive. *UPI.com*. Tilgjengelig fra http://www.upi.com/Top_News/Special/2008/08/06/Sons-of-Iraq-join-Diyala-offensive/UPI-56801218068861/ [lastet ned 26. oktober 2009]
- Weinstein, Adam (2009, 28. januar). Sons of Iraq transfer on pace for April completion. *Small Wars Journal*. Tilgjengelig fra http://smallwarsjournal.com/blog/2009/01/sons-of-iraq-transfer-on-pace/# [lastet ned 26. oktober 2009]
- Wing, Joel (2009, 9. januar). *Here comes the carrot for Diyala's Sons of Iraq*. *Musings on Iraq* [blogg]. Tilgjengelig fra http://musingsoniraq.blogspot.com/2009/01/here-comes-carrot-for-diyalas-soi.html [lastet ned 26. oktober 2009]

© Landinfo 2009

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.